

Zaimki: nullus, nemo, nihil

- Zaimki: nullus, nemo, nihil

I. W zakresie kompetencji językowych. Uczeń:

1. zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego:

d) formy fleksyjne i zasady użycia zaimków: *is*, *quis*, *qui*, *hic*, *ille* oraz zaimków osobowych i dzierżawczych;

6. zna podstawowe techniki przekładu tekstu łacińskiego;

7. zna zasady tworzenia spójnego i zgodnego z polską normą językową przekładu z języka łacińskiego na język polski;

8. dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii:

d) odmienia i poprawnie używa następujących zaimków: *is*, *quis*, *qui*, *hic*, *ille* oraz zaimków osobowych i dzierżawczych.

III. W zakresie kompetencji społecznych. Uczeń:

2) nabiera umiejętności szybkiego praktycznego zastosowania i ćwiczenia nowo nabytej wiedzy;

3) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej;

Nauczysz się

rozpoznawać **zaimki przeczące** w tekście łacińskim;

odmieniać zaimki *nullus*, *nemo*, *nihil*;

używać zaimków *nullus*, *nemo*, *nihil* do tworzenia zaprzeczeń;

rozpoznawać i charakteryzować przedstawienia Neptuna i Merkurego w sztuce.

Zaimki przeczące

Zaimki: *nullus*, *-a*, *-um* (żaden), *nemo* (nikt) i *nihil* (nic) należą do tzw. zaimki przeczące. Ich obecność w zdaniu sygnalizuje przeczenie, ale nie wymaga to dodatkowej negacji

czasownikowej (jak w języku polskim). Porównaj takie zdania:

Nēmō piscēs flūminum et marium numerāre potest. – Nikt nie może policzyć ryb w rzekach i morzach.

Zamiast zaimka rzeczownikowego *nemo* użyć możemy także zaimka przymiotnikowego *nullus*.

Porównaj:

Nēmō piscēs flūminum et marium numerāre potest. – Nikt nie może policzyć ryb w rzekach i morzach.

Nūllus homō piscēs flūminum et marium numerāre potest. – Żaden człowiek nie może policzyć ryb w rzekach i morzach.

Do zaimków przeczących zaliczamy również **zaimki binarne neuter** – żaden z dwóch.

Zapoznaj się z odmianą zaimków przeczących:

NŪLLUS (m.), NŪLLA (f.), NŪLLUM (n.) – ŻADEN, ŻADNA, ŻADNE						
Singularis				Pluralis		
Nom.	nūllus	nūlla	nūllum	nūllī	nūllae	nūlla
Gen.	nūllius	nūllius	nūllius	nūllōrum	nūllārum	nūllōrum
Dat.	nūllī	nūllī	nūllī	nūllīs	nūllīs	nūllīs
Acc.	nūllum	nūllam	nūllum	nūllōs	nūllās	nūlla
Abl.	nūllō	nūlla	nūllō	nūllīs	nūllīs	nūllīs
NĒMO - NIKT					NIHIL - NIC	
Nom.	nēmō				nihil	
Gen	nūllius				nūllīūs rei	
Dat.	nēminī				nūllī rēi	
Acc.	nēminem				nihil	
Abl.	nūllō	nūlla	nūllō	nūllā rē		

Uwaga!

W przypadku ablativus pojawia się również forma *nihilō* w niektórych zwrotach. Np.:

ex nihilō - z niczego

pro nihilō putāre - uważać/mieć za nic

Język łaciński
i Kultura Antyczna

ZAIMKI: NULLUS, NEMO, NIHIL

Film dostępny na portalu epodreczniki.pl

Film przedstawiający użycie zaimków przeczących, online-skills, CC BY 3.0

Film animowany przytacza i omawia użycie łacińskich zaimków: nullus, nemo, nihil. Na pierwszym ekranie pojawia się tytuł filmu: Zaimki nullus, nemo, nihil. Następna grafika przedstawia szkołę. Jest to piętrowy budynek w kolorze czerwonym. Wokół rośnie trawa. Nad wejściem znajduje się napis SZKOŁA. Następne ujęcie ukazuje korytarz szkolny, a w nim uchylone drzwi do sali lekcyjnej. Kolejna scena rozgrywa się przy tablicy, na której pojawia się temat lekcji: Zaimki nullus, nemo, nihil. Lektorka czyta: Zaimki: nullus, -a, -um (żaden), nemo (nikt) i nihil (nic) należą do tzw. zaimków przeczących. Ich obecność w zdaniu sygnalizuje przeczenie, ale nie wymaga to dodatkowej negacji czasownikowej (jak w języku polskim). Na tablicy pojawiają się nazwy wymienianych przez lektorkę zaimków. Lektorka czyta: Porównaj takie zdania: *Nēmō piscēs flūminum et marium numerāre potest*. Nikt nie może policzyć ryb w rzekach i morzach. Zdania te ukazują się na tablicy. Lektorka kontynuuje: Zamiast zaimka rzeczownikowego nemo użyć możemy także zaimka przymiotnikowego nullus. Porównaj: *Nēmō piscēs flūminum et marium numerāre potest*. Nikt nie może policzyć ryb w rzekach i morzach. *Nūllus homō piscēs flūminum et marium numerāre potest*. Żaden człowiek nie może policzyć ryb w rzekach i morzach. Zdania te pojawiają się na tablicy. Lektorka kontynuuje: Do zaimków przeczących zaliczamy również zaimek binarny neuter – żaden z dwóch. Na tablicy ukazuje się zaimek i jego znaczenie polskie. Następny ekran przedstawia zdanie: *Nēmō est tam senex, quī sē annum nōn putet posse vīvere* i jego tłumaczenie: Nikt nie jest tak stary, iżby sądził, że nie może jeszcze rok przeżyć. (Cyceron) Lektorka czyta: Przyjrzyjmy się wybranym przykładom zdań z wykorzystaniem zaimków przeczących: *Nēmō est tam senex, quī sē annum nōn putet posse vīvere*. Nikt nie jest tak stary, iżby sądził, że nie może jeszcze rok przeżyć. (Cyceron) Na tablicy pojawiają się kolejne zdania i ich tłumaczenia czytane przez lektorkę: *Dē mortuīs loquor, quī nullī sunt*. Mówię o zmarłych, którzy w ogóle nie istnieją.

(Cyceron)Nihil est victōriā dulcius. Nic nie ma słodszeo od zwycięstwa. (Cyceron)Nūlla lēx satis comoda est omnibus. Żadna ustawa nie zadowala wszystkich. (Liwiusz)Lepidiōrem uxōrem nēmō habet. Nikt nie ma cudowniejszej żony. (Plaut)

Zadania

Ćwiczenie 1

Przeczytaj podane zdania łacińskie, następnie połącz je z ich polskimi tłumaczeniami. W razie potrzeby skorzystaj ze słownika.

Dē mortuīs loquor, quī nūllī sunt.

Nic nie ma słodszeo od zwycięstwa.
(Cyceron)

Nēmō est tam senex, quī sē annum nōn putet posse vīvere.

Nikt nie jest tak stary, iżby sądził, że nie może jeszcze rok przeżyć. (Cyceron)

Lepidiōrem uxōrem nēmō habet.

Mówię o zmarłych, którzy w ogóle nie istnieją. (Cyceron)

Nūlla lēx satis comoda est omnibus.

Żadna ustawa nie zadowala wszystkich.
(Liwiusz)

Nihil est victōriā dulcius.

Nikt nie ma cudowniejszej żony. (Plaut)

Ćwiczenie 2

Wolne miejsca w tekście uzupełnij zaimkami przeczącymi. W razie potrzeby skorzystaj ze słownika.

Pecūniā corrumpere pudentem potest.

Fāma est celerius.

Faciendī plūrēs librōs est finis.

diēs sine līnēā.

nūlla

nēmō

nihil

nūllus

Ćwiczenie 3

Zdania łacińskie z poprzedniego zdania połącz je z ich polskimi tłumaczeniami. W razie potrzeby skorzystaj ze słownika.

Faciendī plūrēs librōs nūllus est fīnis.

Pisanie wielu ksiąg nie ma (żadnego) końca. (Koh. 12,12)

Fāma nihil est celerius.

Nic nie jest szybsze od pogłoski.

Nūlla diēs sine līneā.

Ani dnia bez kreski. (Pliniusz Starszy, powiedzenie przypisywane malarzowi Apellesowi)

Pecūniā corrumpere pudentem nēmō potest.

Nikt nie jest w stanie pieniędzmi zdeprawować człowieka przyzwoitego. (Cyceron)

Ćwiczenie 4

Podanym sentencjom i paremiom prawniczym przyporządkuj ich tłumaczenie oraz odpowiednią definicję.

Nihil nōvī sine commūnī cōnsēnsū., Testis ūnus testis nūllus., Nēmō iūdex in causā suā., Nūllum crīmen sine lēge., Nēmō dē domō suā extrahī potest.

Sentecja	Tłumaczenie	Definicja
Nihil nōvī sine commūnī cōnsēnsū.		
Testis ūnus testis nūllus.		
Nēmō iūdex in causā suā.		
Nūllum crīmen sine lēge.		
Nēmō dē domō suā extrahī potest.		

Przedstawienie Neptuna i Merkurego w sztuce

Bon Boullongne, „Triumpf Neptuna”, 1699, Muzeum Sztuk Pięknych w Tours, www.wikimedia.org, domena publiczna

Przeczytaj tekst łaciński, następnie wykonaj zadania.

Dē Neptūnō et Mercuriō

Neptūnus natāre potest, is enim deus maris est. Ōceanus est magnum mare. Mercurius et Neptūnus deī Rōmānī sunt. Rōmānī et Graecī deōs multōs habent. Hominēs deōs neque vidēre neque audire possunt. Deī ab hominibus neque vidērī neque audīrī possunt. Vistula magnum flūmen est. In eō flūmine multī sunt piscēs. Piscēs in aquā flūminis natant. In flūminibus et in maribus magnus numerus piscium est. Flūmina et maria plēna sunt piscium. Hominēs multōs piscēs capiunt. Nēmō piscēs flūminum et marium numerāre potest. Piscēs numerārī nōn possunt.

[Tłumaczenie](#)

Bartolome Ammanati, „Fontanna Neptuna”, 1563-1575, Plac w centrum Florencji, www.wikiwand.com, CC by 3.0

Neptūnus

Neptūnus deus Rōmānus ōceanōrum et marium est. Tridēns nōtissimum signum eius est. Neptūnus frāter Iovis et Plūtōnis est. Uxor eius Salācia est, Neptūnus est pater multōrum liberōrum, exemplī grātia: Pēgasī, Polyphēmī et Proserpinae. Neptūnus dēvorātus est ā patre deōrum Sāturnō, vomitus autem est Iove adiuvante.

Tłumaczenie

Artus Quellinus, „Merkury”, 1650, Pałac Królewski w Amsterdamie, www.wikimedia.org, domena publiczna

Mercurius

Mercurius est deus mercatōrum, Maiæ et Iovis filius. Etiam nūntius deōrum est Mercurius. Mercurius ut avis volāre potest, nam in pedibus et in petasō eius ālae sunt. Mercurius imperia deōrum ad hominēs portat, is enim nūntius deōrum est.

Tłumaczenie

Na podstawie: H. Ørberg, *Lingua Latina per se illustrata. Pars I: Familia Romana*, Grenaa 2003, ss. 70–71.

Ćwiczenie 5

Ćwiczenie 6

Połącz zdania oznaczająco to samo:

In flūminibus et in maribus magnus
numerus piscium est.

Nēmō piscēs flūminum et marium
numerāre potest.

Hominēs deōs neque vīdēre neque
audīre possunt.

Flūmina et maria plēna sunt piscium.

Piscēs numerārī nōn possunt.

Deī ab hominibus neque vidērī neque
audīrī possunt.

Ćwiczenie 7

Po przeczytaniu tekstu zaznacz zdania prawdziwe.

Tridēns nōtissimum signum Mercuriī est.

Mercurius est deus mercatōrum.

Homo piscēs flūminum et marium numerāre potest.

Neptūnus est pater Polyphēmī.

Słowniki

Słownik pojęć

Paremia

przysłowie, sentencja, maksyma.

Zaimki przeczące

zaimki przeczące są używane do budowania zdań przeczących. Choć znaczenie zaimka jest już zaprzeczone, w języku polskim stosuje się podwójne zaprzeczenie. W języku łacińskim wystarczy użyć zaimka.

Zaimki binarne

w języku łacińskim wyróżniamy zaimki binarne. Są to m.in.: *uter* (jeden z dwóch), *alter* (ten drugi z dwóch), *neuter* (żaden z dwóch).

Słownik łacińsko-polski

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Galeria dzieł sztuki

Bon Boullogne, „Triumf Neptuna”, 1699, Muzeum Sztuk Pięknych w Tours, www.wikimedia.org, domena publiczna

Bibliografia

H. Ørberg, *Lingua Latina per se illustrata. Pars I: Familia Romana*, Grenaa 2003, ss. 70-71.

J. Wikarjak, *Gramatyka opisowa języka łacińskiego*, Warszawa 2013.

H. Wolanin, *Gramatyka opisowa klasycznej łaciny w ujęciu strukturalnym*, Kraków 2012.

www.encyklopedia.pwn.pl